

Datum: 20. 3. 2020

Priprava travne ruše na novo rastno sezono

Zelo pomembno je, da travno rušo na novo rastno sezono pripravimo. Da bo trava pomladi hitreje, bolje in lepše zrastle jo je potrebno pred rastjo pobranati oziroma povaljati. Glede na to, da je bilo letos zelo malo snega, bo najboljši ukrep brananje s travniško brano. Valjanje travinja običajno izvajamo na lažjih, če pa so koreninice travne ruše izgubile stik z zemljo, pa tudi na težjih tleh. S stiskanjem koreninic k zemlji, pospešimo in izenačimo rast travne ruše. Valjanje travinja lahko opravimo z valjarji, vejami ali z gumami, ki jih prerežemo na polovico, da z njimi razgrebemo tudi krtine. Po mehanski pripravi površine s travno rušo priporočamo gnojenje travinja.

V odvisnosti od botanične sestave travne ruše ter analize tal se odločimo za nakup oz. uporabo primerne gnojila. Naravno travinje, ki ga letno kosimo 2x, za svojo rast ne potrebuje dušika, saj je v botanični sestavi dovolj metuljnic, ki travam zagotavljajo dovolj tega hranila. Travinje košeno 3x, 4x ali 5x pa gnojimo po vsaki rabi s 40-50 kg čistega dušika/ha. Pri intenzivni rabi travinja je pomembna vrsta rastline, saj različne rastline različno izkoriščajo dušik. Novejše sorte in vrste trav so sposobne sprejeti tudi več hranil, zato lahko dognojujemo do 80 kg/ha čistega dušika. Dušik, ki ga rastline ne izkoristijo se izpere v podtalje ali izhlapi v zrak in je za rastline in nas izgubljen, zato je pomembno, da ne prekoračimo priporočenih količin.

Ob gnojenju z dušikom je potrebno poleg botanične sestave travne ruše upoštevati tudi vse predpise, ki omejujejo čas, količino dušika in lokacijo gnojenja. Gnojenje strmih zemljišč, kjer obstaja nevarnost odtekanja tekočih organskih gnojil je treba omejiti na odmerek, ki letno ne presega 80 kg dušika/ha. To pomeni, da se v enkratnem odmerku lahko gnoji z največ 20 m³ gnojivke na hektar ali 40 m³ gnojnice na hektar, ob pogoju, da rastline to dejansko potrebujejo v tistem času. Pridelava na strmih terenih ob uporabi gnojil bolj ogroža pitno vodo in površinske vodotoke zato je treba izvajati še dodatne varnostne ukrepe: njivo razmejiti s prečnimi ozelenjenimi pasovi, med njivo in vodotokom mora biti najmanj 15 m širok pas zemljišča, ki je porasel z zeleno odejo in njiva mora biti preko zime tudi prekrita z zeleno odejo. (Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov, Ur.l. RS št. 113/09, 5/13). Ob vodotokih je prepovedan vnos gnojil na priobalnih zemljiščih v tlorisni širini 15 m od meje brega voda 1. reda in 5 m od meje brega voda 2. reda. (Zakon o vodah, Ur.l. RS št. 67/02, ...56/15). Kadar kmetijsko gospodarstvo uporablja kupljena ali drugače pridobljena živinska ali druga organska gnojila, potrebuje dokazila. Kot dokazilo se izkaže izpolnjeni obrazec iz priloge 3 prej omenjene Uredbe o varstvu voda.

Količina gnojenja s fosforjem (P₂O₅) in kalijem (K₂O) je odvisna od rezultatov kemične analize tal, ki pove tudi koliko so travniki ali pašniki zakisani (pH) oz. če je potrebno apniti. Velika večina travinja pri nas je zakisanega in bi bilo zato priporočljivo vsakoletno apnjenje le teh, predvsem pa tistih površin, na katerih je večji delež metuljnic. Naenkrat lahko damo na travinje le 2 t/ha kalcijevega oksida (CaO) in zato glede na vrednost pH apnimo več let zaporedoma. Pri gnojenju oz. apnjenju s kalcijem se lahko spomnimo reka »manj je več«. Pomen kalcija vse bolj poudarjamo, saj pozitivno vpliva na rodovitnost tal, posledično pa tudi na počutje živali in ljudi. Kalcij vpliva tudi na življenje v zemlji in spodbuja razvoj koristnih drobnoživk. Koristni organizmi v tleh vplivajo na strukturo tal, s tem tudi na izmenjavo plinov, ter na daljše zadrževanje vode v tleh, kar je še posebej pomembno v sedaj vedno bolj vročih časih. Hkrati kalcij tudi zmanjšuje dostopnost težkih kovin. V odvisnosti od kislosti tal,

ekonomike uporabe ter možnosti trošenja, lahko uporabimo različne materiale, ki so na našem trgu. Uporabimo lahko: Apnenec iz IGM Zagorje in Apnin iz Granita Poljčane, ki imata dovoljenje tudi za ekološko kmetovanje, Kalcevita iz Apnenca Zidani most, Calplex iz Calcita in druge.

Število rab in gnojenje travne ruše morata biti v sozvočju, saj več kot gnojimo, več priraste in večkrat moramo koristiti in obratno. Gnojenje naj bo usklajeno s potrebami rastlin po hranilih. Na podlagi analize tal in gnojilnega načrta preverimo ustreznost gnojenja in ga prilagodimo potrebam rastlin po hranilih. Poleg gnojenja z dušikom, fosforjem in kalijem je izredno pomembno tudi apnjenje, ki ga je ponekod na naših travnikih potrebno redno uporabljati, saj je kalcij eden ključnih makro hranil za rastline. Z apnjenjem izboljšamo strukturo tal, povečamo njihovo zračnost in obenem sposobnost za zadrževanje rastlinam dostopne vode. Na kislih tleh je apnjenje nujno, saj tako izboljšujemo reakcijo tal (pH vrednost). Ustrezna reakcija tal je pogoj za dostopnost večine makro- in mikro hranil v tleh.

Zavedati se moramo, da samo pravočasno gnojenje s hranili v ustreznih količinah daje optimalne pridelke.

Travinje je lahko spomladi redko oziroma ima veliko praznih prostorov. Ti prazni prostori so lahko nastali zaradi neprimerne višine košnje v prejšnjem letu ali zaradi delovanja različnih živali. Predvsem divji prašiči naredijo na posameznih območjih vedno več škode. Kadar naredi divji prašič škodo v spomladanskem času, je izpad pridelka zelo odvisen od tega, kolikokrat rabljen oziroma intenziven je ta travnik. Če je travnik košen 2x letno, je izpad 55 % letnega pridelka na poškodovani površini. Če je škoda na 4 kosnem travniku, pa je izpad 33 % letnega pridelka, če škodo takoj saniramo. Če so poškodbe ugotovljene prepozno oziroma ne ukrepamo in ne saniramo poškodb, na površini ostanejo posušene vreže travne ruše. Tako lahko močne spomladanske poškodbe pomenijo tudi izpad celoletnega pridelka. Divji prašič travno rušo obrne, saj pod njo išče slastne zalogaje (korenine rastlinic in živali), zato je prvi in v bistvu tudi najučinkovitejši ukrep popravljanje (obračanje) in ravnanje vrež. Ta ukrep je smiseln le takrat, ko gre za majhne površine in je škoda takoj opažena. Če vreže pustimo predolgo na miru se koreninice trav, ki so izpostavljene soncu posušijo. Takrat je edini smiseln ukrep setev trav. Poškodovane večje položnejše površine priporočamo zravnati (mulčenje) in posejati travno seme – vedeti pa moramo, da nova travna ruša za rast potrebuje veliko časa in bo izpad pridelka večji. Kakorkoli že, če imamo na travinju 15 do 30 % praznih prostorov, praktično to določimo tako, da na površini 40×40 cm ocenimo velikost praznih prostorov in če jih je za eno do dve dlani priporočamo, da na to površino vsejemo oziroma dosejemo travno seme. Sejemo s sejalnico ali ročno. Po ročnem dosejavanju je priporočeno posejano površino povaljati-potlačiti-pohoditi (z ježastim valjarjem, z živino,..), saj tako dobimo bolj enakomeren in hitrejši vznik. Na terenu se vedno bolj uveljavlja tudi praksa rednega dosejavanja trav. Spomladi pred rastjo travne ruše v travnike s sejalnico vsejemo 5-6 kg/ha izbrane vrste trave – odvisno od intenzivnosti rabe. Zavedati pa se je potrebno, da učinek dosejavanja običajno ni viden v istem letu, pač pa se uspešnost vsakoletnega vsejavanja malih količin semena odrazi v naslednjih letih s kakovostno zgotovitvijo travne ruše.

Bolj kot je **mногоstranska raba** travne ruše, bolj je pisana botanična sestava le te, s čimer se zmanjša nevarnost zapleveljenja. Na travinju naj bi po zgledu narave tudi mi ustvarili čim bolj pester obrok za živali s tem, da izkoriščamo travno rušo na različne načine. Tako je primerno, če npr. prvo košnjo enkrat kosimo za siliranje, drugič za mrvo, tretjič za zeleno krmo oziroma pasemo. Vsake dve do tri leta bi morali vrstni red koriščenja travne ruše zamenjati. Zelo priporočljiva je uvedba pašno-kosnega sistema rabe tam, kjer je to mogoče in je tradicija paše močnejša.

Skrb za kvaliteto krme in gibanje živali na prostem s pašo je tudi skrb za dobrobit živali. S tem pa so tudi proizvodi bistveno kakovostnejši in bolj cenjeni.

mag. Tatjana PEVEC, svetovalec specialist II
(za travništvo, pašništvo in pridelovanje krme)